॥ શ્રી ॥

મૌલાબક્ષ નોટેશન સિસ્ટિમપ્રમાણે તૈયાર કરેલું

બાળપોથીની કવિતાઓનું

નોટેશન.

તૈયાર કરણાર:

(પ્રિ૦) વિ૦ ગ૦ જોશી, અને કૃ૦ ભી૦ ચિત્રે.

પ્રોપ્રાયટર્સ, મૌલાબક્ષ ગાયનશાળા, મુંબઈ.

કિંમત ૧ આનો.

આ પુસ્તક ઘર નંબર ૪૩૪ ઠાકુરદ્વાર રોડ મુંબઇમાં “ ઇંદુવિજય ”
કંપનીના ઇંદુપ્રકાશ છાપખાનામાં દામોદર સાંવળારામ યંદે એમણે
માલકો માટે છાપ્યું અને રા. વિઠ્ઠલ ગણેશ જોશી તથા
રા. કૃષ્ણરાવ ભીવરાવ ચિત્રે એમણે મુંબઈમાં
આંગ્રેની વાડીમાં પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

॥ શ્રી ॥

મૌલાબક્ષ નોટેશન સિસ્ટિમપ્રમાણે તૈયાર કરેલું

બાળપોથીની કવિતાઓનું

નોટેશન.

તૈયાર કરી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

વિઠ્ઠલ ગણેશ જોશી અને કૃષ્ણરાવ ભીવરાવ ચિત્રે.

પ્રોપ્રાયટર્સ મુંબઈ મૌલાબક્ષ ગાયન શાળા.

(મુંબઇ મૌલાબક્ષ મ્યુઝિકસિરિઝ નંબર ૧-૨ સં૦ શારદા, સૌભદ્ર, માનાપમાન નાટકોના ગાયનોનું નોટેશનના કર્તાઓ.)

મુંબઈમાં " ઇંદુપ્રકાશ " સ્ટીમ પ્રેસમાં છાપ્યું.

આવૃત્તિ ૧ લી.

સને ૧૯૧૩.

કિંમત એક આનો.

મરહૂમ પ્રો૦ મૌલાબક્ષ સાહેબ.

જન્મ સન ૧૮૩૩.

મૃત્યુ સન ૧૮૯૬.

બાળપોથીની કવિતાઓનું નોટેશન.

આ પુસ્તક,

મરહૂમ ગુરૂવર્ય—

પ્રોફેસર મૌલાબક્ષ ધિસ્સેખાં પઠાણ જગપ્રસિદ્ધ
ગાયનાચાર્ય સંસ્થાન વડોદરા,

એમને

પરોપકારબુદ્ધિ તથા ગુણગ્રાહકતા વિગેરેમાટે
નમ્રતાથી અર્પણ કરવામાં આવેલું છે.

તેઓના નમ્ર શિષ્ય,

વિ૦ ગ૦ જોશી.

કૃ૦ ભી૦ ચિત્ર.

પ્રસ્તાવના.

આજ સુધી નિશાળમાં ચાલતી કવિતાઓ શિખવવાનાં સાધનની ગેરહાજરીને લીધે કવિતાઓ રાગ અને તાલ વગર ગમે તેમ ગવડાવવામાં આવે છે, કે જે રાહાઓ સાંભળનારને ઘણીજ ખરાબ લાગે છે. ખરેખર વિચાર કરતાં કવિતા અગર ગીત ગાવામાં કુલ રાગ અને તાલનો આધાર મુખ્ય છે. અમોને ઘણા ગ્રહસ્થો તરફથી સુચના થવાથી બાળપોથીમાં આવેલી કવિતાઓને અમે સેહેલા–અને મધુર સુરમાં રાગ–તાલ સાથે નોટેશનમાં તૈયાર કરી છપાવી છે. આ નોટેશન સિસ્ટિમ (પદ્ધતિ) હિંદુસ્થાનમાં ઘણા ભાગોમાં સીખવામાં આવે છે, અને તે ઘણી સહેલી અને સારી છે. લગભગ ૭૫ વર્ષથી એનો ફેલાવો થતો જાય છે.

આ કવિતાઓ નોટેશન સાથે શીખ્યાથી તે દિલરૂબા–સિતાર–હાર્મોનિયમ–ફિડલ–વિગેરે વાજીત્રોમાં સારી રીતે વગાડતાં આવડશે.

આ પુસ્તક દરેક સ્કૂલમાં ચાલુ થાય એમ અમે આશા રાખીએ છીએ.

પુસ્તકકર્તાઓ.

અનુક્રમણિકા.

સૂચના.

આ પુસ્તકોમાં ઉપયોગમાં આવેલા ચીન્હો બાબત ટુંકમાં સમજુતી.

ઔઙ આ મૌલાનામનું ચીન્હ મરહુમ પ્રો૦ "મૌલાબક્ષ" એમના નામનું દર્શક છે.

સાત સૂરના સમુદાયને સપ્તક કહે છે, જેમ સ, રી, ગ, મ, પ, ધ, ની.

એના પ્રકાર ત્રણ છે તે:—

મંદ્રઃ—નીચલા અવાજનું. જેમ કે:–પ્ ધ્ ન્ી.

મધ્યઃ—વચલા અવાજનું. જેમ કે:–રી ગ મ પ.

તારઃ—ઊંચા અવાજનું. જેમ કે:–સ̄ રી̄ ગ̄ મ̄.

સ્વરોનો ભેદ ત્રણ છે તે·—

શુદ્ધઃ—કઈપણ નીસાની વગરના સૂર જેમઃ-સ રી ગ મ.

કોમલ·—શુદ્ધ સૂરથી અર્ધો ઓછો જેમઃ–રી^{v} ગ^{v}, ધ^{v} ની^{v}

તીવ્રઃ— શુદ્ધ સૂરથી અર્ધો વધતો જેમઃ–મ´.

તાલના પ્રકાર ત્રણ છે:—

સમ ÷ એટલે તાલી જોરથી આપવાનું.

તાલ – એટલે તાલી સાધારણ રીતે આપવી.

ખાલી 7 એટલે તાલી નહી આપતાં હાથ જમીન તરફ કરવો.

𝄆 આ નીસાનીને **આવર્ત** કહે છે એટલે ડાબી બાજુનું ગાયન બે વખત ગાવું.

𝄆: **દ્વી આવર્ત**—એટલે બેઊ બાજુના ગાયન બે બે વખત ગાવાના.

। **સ્થંભ**—એટલે તેને તાલસ્થંભ અગર બાર કહે છે.

▮ આ નિસાની ગાયનની પૂર્ણતા બતાવે છે.

⌒ આ નિસાનીને **યતિ** કહે છે, એટલે એના વડે નીચે લખેલા અક્ષરો યતિની અંદર જેટલા સ્વરો આવે તેટલા સ્વરોમાં ગાવા. જેમ કે—

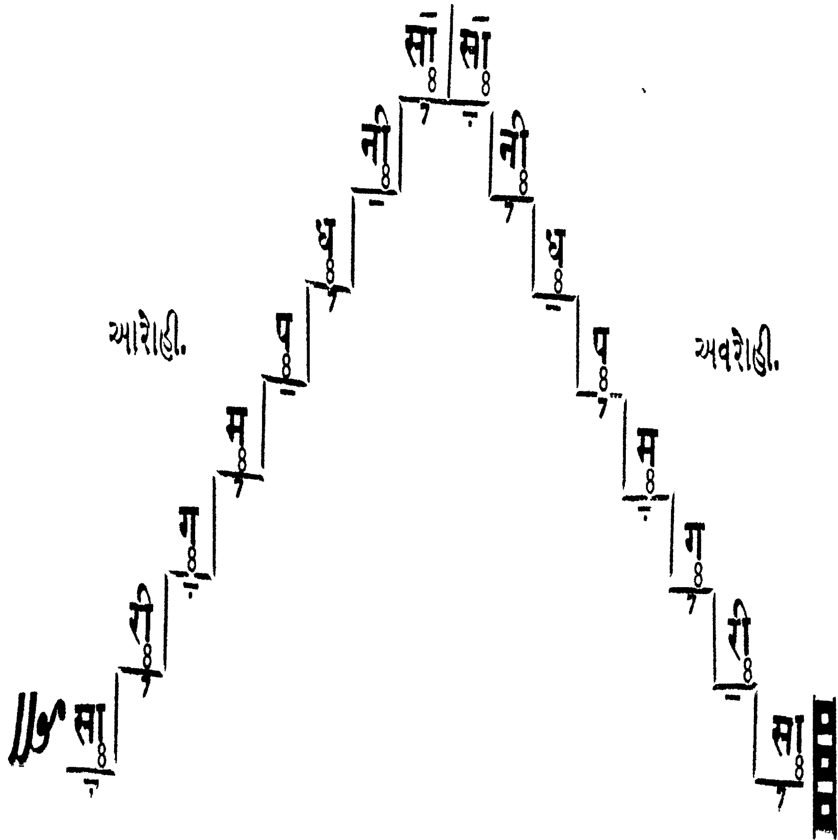
સ રી,	સ રી ગ,	સ રી ગ મ,	સ રી ગ મ પ
શ્રી	શં	ક	ર

નિસાનીઓના નામ.	નિસાનીઓ.	માત્રા.
અનુદ્રુત	ગ઼	$\frac{1}{4}$
દ્રુત	ગ્	$\frac{1}{2}$
લઘુ	ગ	૧
દોઢ લઘુ	ગ₀	૧$\frac{1}{2}$
ગુરૂ	ગ ऽ	૨
દોઢ ગુરૂ	ગ ऽ०	૩
દ્વિ ગુરૂ	ગ 8	૪
દોઢ દ્વિગુરૂ	ગ 8०	૬

શ્રી.

પાઠ ૧.

રાગ શંકરાભરણ—તાલ ધુમાળી માત્રા ૮.

પાઠ ૨.

રાગ શંકરાભરણ—તાલ ધુમાળી મા. ૮.

॥ सा सा री री | ग ग म म | प प ध ध |
॥ नी नी सां सां | सां सां नी नी | ध ध प प |
॥ म म ग ग | री री सा सा ॥

પાઠ ૩.

રાગ શંકરાભરણ—તાલ દાદરા મા. ૬.

॥ स स स री री री | ग ग ग म म म |
॥ प प प ध ध ध | नी ना नी सं सं सं |
॥ सं सं सं नी नी नी | ध ध ध प प प |
॥ म म म ग ग ग | री री री स स स ॥

પાઠ ૪.

રાગ શંકરાભરણ—તાલ ધુમાળી મા. ૮.

॥ स स स स री री री रीं | ग ग ग ग

म म म म | प प प प ध ध ध ध |

नी नी नी नी सं सं सं सं | सं सं सं सं

नी नी नी नी | ध ध ध ध प प प प |

म म म म ग ग ग ग | री री री री

स स स स

રાગ આનંદ ભૈરવી—તાલ ધુમાળી માત્રા ૮.

ચાલો ઊઠોને, આજ રમત રમીએ નવીરે,
લેઈ ધજાઓને, કરીએ સારો ખેલ,
હોંસે હળી મળી સૌ કરીએ આનંદ આપણે રે.

સાકી.

લાલ પીળો ને વાદળી, મૂળ રંગ કેવાય,
બાકીના બીજા બધા, મેળવણીથી થાય

ફરીએ ગોળ કુંડાળુ આજે આપણા સાંથમારે,
કેવા જુદા જુદા, સુંદર શોભે રંગ.
હોંસેહળી મળી સૌ કરીએ આનંદ આપણે રે.

सु सु	री गु मु	री ग री म ग ग री ग
ચા લો	ઊ ઠો ને	આ જ ર મ ત ર મી

॥ स रीग रीं | स | स स | री ग म म |
એ ન વી | રે | લે ઈ | ધ જા ઓ ને |

॥ री ग री म ग री | स स स प |
ક ગ એ સા રે | ખે લ હો સે |

॥ म म प म म | ग म ग री स नी ध नी |
હ ળી મ ળી સૌ | ક રી એ આ નં દ |

॥ स री ग री | स स |
આ પ ણે | રે |

સાકી.

॥ स ध प प प प प प म प ध प म ग री स |
લાલ પીળો ને વાદળી

॥ स स स री ग म म ग री स |
મૂ ળ રં ગ કે' વાય |

સ ધ પ પ પ પ પ મ પ ધ પ મ ગ રી સ |
આ કી નાબીજા બધા

સ સ સ સ રી ગ મ ગ રી સ |
મે ળ વ ણી થી થાય |

સ સ સ | રી ગ ગ મ મ | રીગ રીમ ગરીગ |
ક રી એ | ગો ળ કું ડા ળુ | આ જે આ પ ણે |

સ રી ગ રી | સ | સ સ | રી ગ મ મ |
સા થ આ | રે | કે વા | જુ દાં જુ દાં |

રી ગ રી મ ગ રી ગ | સ સ સ પ |
સુ દ ર શો ભે | ર ગ હો સે |

મ મ પ મ મ | ગમ ગરી સની ધની |
હ ળી મ ળી સૈ | ક રી એ આ નં દ |

સ રી ગ રી | સ ||
આ પ ણે | રે ||

રાગ ધનાશ્રી—તાલ ધુમાળી મા. ૮.

ચાંદો.

મા, મને ચાંદલીઓ વહાલો, ચાંદલીઓ વહાલો, મા, મને રમવાને આલો, નવ લખ તારા વીણી, મા, મારા ગજવામાં ઘાલો, મા, મને ચાંદલીઓ વહાલો. અર્ધો ધરે મુગટ, આખો ધરે, મા, આવે ન કદી ઠાલો, તેજ તેના મારી આંખોમાં આજો, મા, ઊડતો ઝાલો; મા, મને ચાંદલીઓ વહાલો,

ग॰ म प पु म प म | ग॰ री स नी॰ स |
મા મ ને ચાં દ લી | ઓ વ હા લો |

नी॰ नी॰ नी॰ स म म | म ग॰ म प प |
ચાં દ લી ઓ વ હા | લો મા મ ને |

म म प म ग॰ री स नी॰ | स स |
ર મ વા ને આ | લો |

म म ग म प प | नी॰ध नी॰स नी॰ध॰प |
ન વ લ ખ તા રા | વી ણી મા મા રા |

नी नीनीनीसृसृ | नीᵛध नीᵛसं नीᵛधᵛपृ |
न व લ ખ તા રા | વી ણી મા મા રા |

प प पृ प नीᵛ धᵛ प | मृ मृ |
ગ જ વા માં ધા | લો |

गᵛ म प पृ म प म | गᵛ री स नृीᵛ सृ |
મા મ ને ચાં દ લી | આ વ હા લો |

ममम पपपप | नीᵛध नीᵛसं नीᵛधᵛपृ |
અ ર્ધો ધ રે મુ ગ ટ | આં ખો ધ રે મા |

नीनीनी ससससस | नीᵛधनीᵛसंनीᵛधᵛपृ |
અ ર્ધો ધ રે મુ ગુ ટ | આં ખો ધ રે માં |

प पृ प प नीᵛ धᵛ प | मृ मृ |
આ વે ન કુ દી ઠા | લો |

1 મ મ મ મ પ પ	નીધ નીસ નીધ પ	
તે જ તે ના મા રી	આં ખો માં આં જો	
1 નીનીની સંસંસં	નીધનીસંનીધપ	
તે જ તે ના મા રી	આં ખો માં આં જો	
પ પ પ પ નીધ પ	મ મ	
મા ઊ ડ તો ઝા	લો	
ગ મ પ પ મ પ મ	ગ રી સ નીસ	
મા મ ને ચાં દ લી	ઓ વ હા લો	

રાગ બિલાવલ—તાલ ધુમાળી મા. ૮.

તારા.

ગણ્યા ગણાય નહિ, વીણ્યા વિણાય નહિ, છાબડીમાં માય નહિ, તોય મારા આભલામાં નાહય. આકાશે પલકે,ને ઝીણું ઝીણું મલકે, અંધારી રાતે એ દેવ કેરી આંખો, નાનકડી ઊઘાડે તેજ કેરી પાંખો.

૪૦૧૫.

॥ स स स स स री | नी नी स नी ध प प |

ગણ્યા ગણાયન હિ | વિણ્યા વિણા ય નહિ |

॥ प ध नी स नी ध प प | ग म प ध नी ध प म |

છાબડી માં મા ય નહિ | તો ય મારા આ ભલામાં |

॥ प प | म ग म प प प प | ध नी स नी ध नी प |

નાહાય | આકાશે પલકે ને | ઝીણું ઝીણું મલકે |

॥ स स स स स री | नी नी नी स नी ध प |

અંધારી રાતે એ | દેવ કેરી આં ખો |

॥ ध ध ध ध ध ध | प ध प म ग री स

નાનકડી ઊઘાડે | તેજ કેરી પાં ખો

રાગ ઝિંઝોટી—તાલ ધુમાળી મા. ૮.

ઈશ્વરપ્રાર્થના.

[દોહરા]

ઓ ઈશ્વર ભજીએ તને મોટું છે તુજ નામ;
ગુણ તારા નીત ગાઇએ થાય અમારાં કામ. ૧

હેત લાવી હસાવ તું, સદા રાખ દીલ સાફ;
ભૂલ કદી કરીએ અમે, તો પ્રભુ કરજે માફ. ૨

स नी | स ग ग ग म प | म प ० प | प म ग री ग |
ઓ | ઈ શ્વ ર ભ જી એ | ત ને | મો હૂ છે તુ જ |

स ० | ऽ | नी नी नी नी नी नी | स ० स स |
નામ | | ગુ ણ તા રા ની ત | ગા ઈ એ |

नी नी नी नी धु | प ० | स नी | स ग म प म |
થા ય અ મા રા | કામ | હે ત | લા વી હ સા વ |

प प | प प म ग री ग | स ० |
તું | સ દા રા ખ દિ લ | સાફ |

ऽ | नी नी नी नी नी नी | स स स स |
| ભૂ લ ક દી ક રી | એ અ મે |

नी नी नी नी नी धु | प ० |
તો પ્ર ભુ ક ર જે | માફ |

રાગ ભીમપલાસ—તાલ ધુમાળી મા. ૮.

ગાય. [ચોપાઈ]

કાળી ધોળી રાતી ગાય, પીએ પાણી ચરવા જાય;
ચાર પગો ને આંચળ ચાર, વાછરડાં પર હેત અપાર. ૧

પગમાં ખરી ને તેમાં ફાટ, સુંદર શોભે એનો ઘાટ;
પાછળ પુછડા પર છે વાળ, તેથી કરે શરીર સભાળ. ૨

કાન શીંગ બે મોટી આંખ, પુછડાથી ઉડાડે માખ;
નરમ રૂવાંટી લીસું અંગ, ગેલ કરે વાછરડાં સંગ. ૩

દે દૂધ તે ધોળુ દેખાય, સાકર નાખી હોંસે ખાય;
દહીં માખણ ઘી તેનાં થાય, તેથી બહુ ઉપયોગી ગાય. ૪

नी स ग म	प ध प	ग म प म
કા ળી ધો ળી	રા તી ગાય	પી એ પા ણી

ग ग ऽ स	सं स स नी नी
ચ ર વા જાય	ચા ર પ ગો ને

ध ध ऽ प	ग म म प म म	ग री री स
આં ચ ળ ચાર	વાં છ ર ડાં પ ર	હે ત અપાર

॥ न्रीˇन्रीˇसृ गˇगˇ मृ | पृ धृˇ पृ | गृˇ म म पृ मृ |
પ ગ માં ખ રી ને | તે માં ફાટ | સું દ ર શો ભે |

॥ गृˇरीृ सृ | सृ स स नीˇनीˇनीृˇ | प प धृˇपृ |
એ નો ઘાટ | પા છ ળ પુ છ ડા | પ ર છેવાળ |

॥ गृˇ मृ प मृ म | गˇगˇ रीृ सृ | न्रीृˇस गृˇगˇ मृ |
તે થી ક રે શ | રી ર સંભાળ | કા ન શીં ગ બે |

॥ पृ धृˇ पृ | गˇ गˇ मृ पृ मृ | गृˇ रीृ सृ ० |
મો ટી આંખ | પુ છ ડા થી ઊ | ડા ડે માખ |

॥ स स स स नीृˇ नीृˇ | पृˇ धृˇ पृ | गृˇ म म पृ मृ |
ન ર મ રૂ વા ટી | લી સુઅગ | ગે લ ક રે વા |

॥ गˇ गˇ रीृ सृ | न्रीृˇस स गृˇ मृ | पृ धृˇ पृ |
છ ર ડા સંગ | દે દૂ ધ તે ઘો | ળુ દે ખાય |

॥ गृˇ म म पृ मृ | गृˇरीृ सृ | स स सृ नीˇनीˇनीृˇ |
સા ક ર નાખી | હોં સે ખાય | દ હીમાખ ણ ઘી |

॥ पृˇ धृˇ पृ | गृˇ मृ प प म म | गृˇ रीृ सृ
તે ના થાય | તે થી ખ ઊ પ | ચો ગી ગાય

રાગ કાલંગડા—તાલ દાદરા મા ૬.

ઉડું જગે, ઉડું વને, રીઝું હું રીઝવું તને;
ઉઘાડી પાંખ માહરી, ઉઘાડ ભાઈ તાહરી.
ભણું અનેક બોલડા, મીઠા કરૂં ટહુકડા;
તું એક વેણ માનજે, મીઠું મીઠું ટહુકજે.
અમારી નાની જીંદગી, રમીશું જીવતાં લગી;
ઘણું ઘણું તું જીવજે, બીજું રૂડુંજ શીખજે.

स | गु ग गु री | गु म प | ग म ग री स |
ઉ | ડું જ ગે ઉ | ડું વ ને | રી ઝું હું રી ઝ |

नी नी स | | म म म गु म | धु ध प |
વું ત ને | | ઉ ઘા ડી પાં ખ | મા હ રી |

ग ग ग गु स | गु म प | ध | धु ध पु ध |
ઉ ઘા ડ ભા ઈ | તા હ રી | ભ | ણું અ ને ક |

नी नी सं सं | री री सं री | नी नी सं | सं |
બો લ ડા મી | ઠા ક રૂં ટ | હુ ક ડા | તું |

धु ध धु ध | म प म गु स | गु स गु स |
એ ક વે ણ | મા ન જે મી | ઠું મી ઠું ટ |

॥	ग म प प	ध ध प ध	नी नी सं सं
	હુ ક જે અ	મા રી ના ની	જી દ ગી ર
॥	री री सं री	नी नी सं सं	ध ध ध ध
	મી ઠુ જી વ	તા લ ગી ધ	ણું ઘ ણું તું
॥	म प म ग स	ग म ग स	ग म प
	જી વ જે બી	જું રૂ ડું જ	શી ખ જે

